

Հաստատված է

«-----» ----- 2026թ.

«-----» հրամանով

«Հայանտառ» ՊՈԱԿ

*«Վանաձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի 2026 թվականի
անտառավերականգնման և անտառապայտման ծրագիր*

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲԱՅԱՏՐԱԳԻՐ, ՍԽԵՄԱՆԵՐ, ՔԱՐՏԵԶՆԵՐ

Բովանդակություն

1. Տարածքի նկարագրությունը՝

1.1 Տարածքի գտնվելու վայրը, տեղամասի դիրքը, մակերեսը, լանջի թեքության աստիճանը, ծովի մակերևույթից բարձրությունը

1.2 Բնակլիմայական պայմանները

1.3 Անտառածածկի գոտիականությունը

1.4 Տարածքի բնութագիրը

1.5 Հողի նկարագրությունը

1.6 Վնասատուների՝ դաշտամկների առկայությունը, խտությունը (1-հա հաշվով)

2. Իրականացվող աշխատանքների նկարագրությունը

2.1 Հողի նախապատրաստման եղանակները

2.2 Խրամատների երկարությունը, լայնությունը, փոսերի, հարթակների չափերը, քանակը (1-հա հաշվով)

2.3 Հողի մշակման ագրոտեխնիկան

2.4 Օգտագործվող տնկանյութերի տեսակը, քանակը, տարիքը, ստացման վայրը, տնկման եղանակը և նորման (1 հա հաշվով)

2.5 Անտառմշակույթների նկատմամբ նախատեսվող խնամքի եղանակներն ու հաճախականությունն ըստ տարիների և աճեցվող տեսակների

2.6 Ցանկապատման աշխատանքների նկարագրությունը

2.7 Սխեմաները և քարտեզները

2.8 Նախատեսվող աշխատանքների համար անհրաժեշտ ֆինանսական արժեքը (դրամ)

Տարածքի նկարագրություն

Տարածքի գտնվելու վայրը, տեղամասի դիրքը, մակերեսը, լանջի թեքության աստիճանը և ծովի մակերևույթից բարձրությունը՝ «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի «Վանաձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղը գտնվում է ՀՀ հյուսիսում՝ Լոռու մարզում: Անտառտնտեսության գրասենյակը գտնվում է Վանաձոր քաղաքում՝ Երևանից 120 կմ հեռավորության վրա: Անտառտնտեսության տարածքի ամենաերկար ձգվածությունը հյուսիս-արևմուտքից հարավ-արևելք կազմում 70 կմ:

Անտառտնտեսությունը հյուսիսում սահմանակցում է՝ Լուսաղբյուր, Սարալանջ, Մեծ Պարնի, Շիրակամուտ, Գոգարան, Շենավան, Արևաշող, Քարաձոր, Նոր Խաչակապ, Արջուտ, Ազնվաձոր, Բազում, Գյուլագարակ, Հոբարձի, Վարդաբլուր և Ձորագյուղ համայնքների վարչական տարածքների հողերին, արևելքում՝ Դսեղ, Մարգահովիտ և Ֆիոլետովո համայնքների վարչական տարածքների հողերին, ինչպես նաև՝ ՀՀ Տավուշի մարզի «Դիլիջան» ազգային պարկի հողերին: Հարավում սահմանակցում է՝ Խնկոյան, Հարթագյուղ, Ծաղկաբեր, Լեռնավան, Զրաշեն, Սարամեջ, Լեռնանցք, Սպիտակ, Ղուրսալի,

Լեռնապատ, Հալավար, Դարպաս, Շահումյան, Լերմոնտովո, Անտառաշեն, Մարգահովիտ և Ֆիոլետովո համայնքների վարչական տարածքների հողերին և ՀՀ Արագածոտնի մարզի Արագածոտնի անտառտնտեսության հողերին, իսկ արևմուտքում սահմանակցում է ՀՀ Շիրակի մարզի Ջաջուռ համայնքի վարչական տարածքի և Գյումրիի անտառտնտեսության հողերին:

Անտառտնտեսությունում անտառները տեղաբաշխված են ծովի մակերևույթից 800-2500մ բարձրությունների վրա, ընդ որում մինչև 1200մ բարձրության վրա գտնվում է անտառների ընդհանուր տարածքի ընդամենը 4,7%-ը, 1201-1800մ բարձրությունների վրա՝ 55,2%-ը, իսկ 1800մ-ից բարձր 40,1%-ը:

Անտառտնտեսության տարածքում ռելիեֆը բնութագրվում է խիստ կտրտվածությամբ և լանջերի դիրքադրության փոփոխությամբ, որտեղ գերակշռում են հյուսիսային դիրքադրության լանջերը, սակայն անկախ կողմնադրություններից, գերակշռող են 26-30° թեքության լանջերը:

Անտառածածկ մակերեսի 69%-ը տեղաբաշխված է հյուսիսային դիրքադրության, իսկ 31%-ը հարավային դիրքադրության լանջերին:

Լանջերի մինչև 10° թեքությունների վրա գտնվում է տարածքի 6,7%-ը, 11-20° – 14,5%-ը, 21-30° – 45,3%-ը, իսկ տարածքի 33,5%-ը գտնվում է 30°-ից բարձր թեքությունների վրա:

Բնակլիմայական պայմանները՝

Վանաձորի անտառտնտեսության տարածքը վերագրվում է 6-րդ և 7-րդ ագրոկլիմայական գոտիներին: 6-րդ չափավոր տաք գոտին ընդգրկում է ծովի մակերևույթից 600-900մ բարձրությունները, իսկ 7-րդ գոտին՝ (չափավոր ցուրտ) 900մ-ից բարձր: Անտառի տարածման վերին գոտում (1700մ և բարձր) կլիմայական պայմանները համեմատաբար խիստ են: Տարածքին բնորոշ են ջերմաստիճանի փոքր տատանումները, չափավոր տաք, համեմատաբար չոր ամառ, անձրևային աշուն և չափավոր ցուրտ ձմեռ:

Լեռնագրությամբ պայմանավորված՝ մթնոլորտային տեղումները հիմնականում ենթարկվում են արևմուտքից և արևելքից մուտք գործող օդային զանգվածների շարժման օրինաչափությանը: Ստորև ներկայացվում է կլիմայական բնութագրերը 2018-2019 թվականների համար՝ ըստ Վանաձորի օթերևութաբանական կայանի:

Տեղումների միջին քանակը 694-673մմ է, տարվա միջին ջերմաստիճանը՝ 8,7-9,4°C, բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը՝ -24°C, առավելագույնը՝ +36,1°C: Ձնածածկույթի բարձրությունը, կախված տեղանքի բարձրությունից, տատանվում է 10 -15սմ-ից մինչև 50-70սմ:

Հողի սառեցման առավելագույն խորությունը 25սմ է: Ընդհանուր առմամբ նշված անտառածման շրջանի կլիմայական պայմանները համեմատաբար նպաստավոր են բազմաթիվ ծառաթփային բուսականության աճեցման համար:

Կլիմայական բնութագրերը ըստ Վանաձորի օդերևութաբանական կայանի տվյալների

Վանաձոր													
Օդի դիտված առավելագույն ջերմաստիճանը (°C)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	առավելագույնը
2018	10	14	23	22	27	32	34	28	28	26	16	12	34
2019	13	10	18	22	28	31	36	33	26	27	22	14	36
Օդի դիտված նվազագույն ջերմաստիճանը (°C)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	նվազագույնը
2018	-8	-6	-4	-4	1	7	9	10	6	-3	-6	-14	-14
2019	-10	-10	-12	-2	3	7	4	9	0	-2	-8	-7	-12
Օդի միջին ամսական և տարեկան ջերմաստիճան (°C)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	տարի
2018	2.5	2.7	7.6	9.1	13.6	17.2	21.4	18.6	16.4	11.2	4.4	1.9	10,6
2019	0.1	0.8	2.9	7.2	14.4	18.5	19.6	19.6	13.6	12.2	3.2	2.5	9,6
Ամսական և տարեկան տեղումների քանակը (մմ)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	տարեկան
2018	16.4	16.2	55	59.8	132	89	105.5	48	29.8	58.8	27	24.9	662,4
2019	2.4	19.3	46.9	31.5	81.5	93	13.9	19.3	46.4	1.3	13.4	23	391,9
Օդի միջին ամսական և տարեկան հարաբերական խոնավությունը (%)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
2018	69	73	70	70	74	75	74	72	74	82	69	75	73
2019	72	73	66	64	75	78	79	75	72	80	69	67	72,5
Քամու միջին ամսական արագությունը (մ/վ)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
2018	3,2	2,4	2,7	2,6	2,1	2,2	2,1	2,1	1,5	1,6	3	2,3	2,3
2019	3,3	3	3,1	1,9	1,8	1,5	1,9	1,7	1,5	1,4	2,1	2,7	2,1

Տարածքի բնութագիր և անտառածման գոտիականությունը՝ Վանաձորի անտառտնտեսության անտառները գտնվում են Հայաստանի հյուսիս-արևելյան անտառածման և անտառտնտեսական շրջանում, Փոքր Կովկաս լեռնահամակարգի Փամբակի լեռնաշղթայի հյուսիսային լանջերին, որի ամենաբարձր լեռնագագաթը Թեժ լեռն է (3101մ):

Փոքր Կովկասի ռելիեֆի տեկտոնական համալիրն արտահայտված է իրար զուգահեռ գոտիներով, որոնց համապատասխանում են նեոգեն-չորրորդական ժամանակաշրջանում կազմավորված ռելիեֆի կառուցվածքային ձևերը: Փամբակի լեռնային համալիրը Փոքր Կովկասի ներքին շարի հարավային գոտին է՝ բաղկացած հորստ-կամարածալային, հորստ-գմբեթաձև, տեկտոնահրաբխային կառուցվածքներից և հյուսիսից ու հարավից անջատված է տեկտոնական խզումներով:

Երկրաբանական տեսանկյունից անտառտնտեսության տարածքը կազմավորվել է մեզոզոյան և մինչքեմբրյան հրաբխային գործունեության ժամանակաշրջաններում: Հիմնականում տարածված են կրաքարերը և մերգելները:

Վանաձորի անտառտնտեսության տարածքը հարուստ է բազմաթիվ օգտակար բուսատեսակներով, որոնցից շատերը լայնորեն և վաղուց կիրառվում են մարդու կողմից:

Տարածված են տարատեսակ խոտաբույսեր՝ բալրդղան թավոտը, բոխի մանրապտուղը, շուշան-բանջար պալարավորը, շուշան-բանջար ոսկեգօծը, սիբեխ սովորականը, ծնեբեկը, ավելյուկ գանգուրը, եղինջ երկտունը և այլն:

«Վանաձորի անտառտնտեսություն» անտառապատման համար նախատեսված տարածքը կազմում է ընդհանուր՝ 30 հա: «Վանաձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի, Սպիտակի անտառապետության 15 քառակուսու 11 տեղամասը 10,3հա, գտնվում է ծովի մակերևույթից 1840 մ բարձրության, հարավային դիրքադրության լանջի 15⁰ թեքության վրա: Տարածքն իրենից ներկայացնում է պարապուտ, խոտածածկույթի տիպը տարախոտային է: «Վանաձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի, Սպիտակի անտառապետության 1 քառակուսու 26,27 տեղամասերը 19,7հա, գտնվում են ծովի մակերևույթից 1995-2025 մ բարձրությունների վրա, հյուսիսային և հյուսիս-արևելյան դիրքադրության լանջերի 15⁰-20⁰ թեքության վրա: Տարածքն իրենից ներկայացնում է բացատ, խոտածածկույթի տիպը տարախոտային է:

Հողերի նկարագրություն՝ Վանաձորի անտառտնտեսության տարածքի, և ընդհանրապես լեռնային ծագման հողերի, կազմավորման պրոցեսում կարևոր դեր են խաղում տեղագրական պայմանները, որին համապատասխան հաճախակի փոփոխվում է հողերի ջրագրական ռեժիմը: Վերջինս իր ազդեցությունն է թողնում բուսականության տեսակային կազմի, էոզոիոն պրոցեսների ինտենսիվության և դրանից կախված՝ հողակազմավորման ընթացքի տարբերության, հողերի բազմազանության բնութագրի, նրանց զարգացման և քիմիական ու մեխանիկական կազմի վրա:

Դաշտային աշխատանքների ընթացքում հողային հատուկ ուսումնասիրություններ չեն կատարվել, և հողերի նկարագրման ժամանակ օգտվել ենք տարածաշրջանում կատարած հողագիտական ուսումնասիրություններից ու հանրապետության հողային քարտեզագրական նյութերից, համաձայն որոնց՝ անտառտնտեսության տարածքում հանդիպում են լեռնային դարչնագույն, լեռնային գորշ անտառային և լեռնային մարգագետնային հողերի տիպերը:

Հյուսիսային կողմնադրության լանջերին ձևավորված լեռնային մուգ շագանակավուն հողերը բավականաչափ հզոր են, իսկ հարավային կողմնադրության լանջերում գերիշխում են բաց գորշավուն հողերը, որոնք բնորոշ են կաղնու և կաղնուտ-բոխուտային տարբեր տիպի ծառատներին:

Լեռնային (անտառային) դարչնագույն հողերը հանդիպում են մինչև 1700մ բարձրությունների վրա, որոնցում զարգացած են բոխու, կաղնու, թխկու անտառային գանգվածները:

Անտառային գորշ հողերը հիմնականում հանդիպում են 1400-2000մ բարձրության՝ չափավոր տաք և խոնավ կլիմայի, լվացվող ջրային ռեժիմի և բոխու, կաղնու, հաճարենու

ծառատեսակների ծածկոցի պայմաններում, իսկ լեռնամարգագետնային հողերը հիմնականում զբաղեցնում են 2000մ և բարձր տարածքները:

Վնասատուների դաշտամկների առկայությունը, խտությունը 1 հա-ի հաշվով՝ Անտառպատման համար նախատեսված տարածքներում հողի նախապատրաստական աշխատանքներին զուգահեռ անհրաժեշտ է կատարել մկնանման կրծողների գործող բների հաշվառում (1 հա-ում): Անհրաժեշտության դեպքում՝ 1 հա-ում 50 և ավել գործող բների առկայության պարագայում, տնկումից առաջ կատարել պայքարի համապատասխան միջոցառումներ:

Իրականացվող աշխատանքների նկարագրությունը՝ Վանաձորի անտառտնտեսության Սպիտակի անտառպետության 15-րդ քառակուսի 11-րդ հատվածում 10,3 հա անտառմշակույթներում հողի նախապատրաստումը իրականացվելու է 3,3 հա խրամատներով մեքենայացված, 3 հա փոսերով և 4 հա խրամատներով ձեռքով և Վանաձորի անտառտնտեսության Սպիտակի անտառպետության 1-րդ քառակուսի 26,27-րդ հատվածներում 19,7 հա անտառմշակույթներում հողի նախապատրաստումը իրականացվելու է 13,7 հա խրամատներով մեքենայացված, 2 հա փոսերով և 4 հա խրամատներով ձեռքով: Խրամատների երկարությունը 1 հա-ի հաշվով կազմում է 2500 գծմ:

Հողի մշակման ագրոտեխնիկան՝ անտառմշակույթների հիմնադրման համար տարածքի տեղանշում լարով 30 հա, խրամատների պատրաստում մեկթևանի պլանտաժային գութանով 0.5x0,6 մ խորությամբ, խրամատների փորում ձեռքով 0,50x0,35մ, քարերի հավաք խրամատներում հողալիցքից առաջ, հողի հետ լցում խրամատներում ձեռքով, փոսերի փորում ձեռքով 0,4x0,4x0,4մ : Հողի նախապատրաստական աշխատանքները իրականացվելու են հուլիս-օգոստոս ժամանակահատվածում, տնկման աշխատանքները՝ հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին:

Օգտագործվող տնկանյութի տեսակը՝ հաշվի առնելով տարածաշրջանի հողակլիմայական առանձնահատկությունները, տեղանքի ռելիեֆը, անտառապատման համար նախատեսված լանջերի դիրքադրությունը և ծովի մակարդակից բարձրությունը՝ նախատեսվում է օգտագործել սոճի սովորական (*pinus sylvestris*), հացենի սովորական (*Fraxinus excelsior*), թխկի բարձրլեռնային (*Acer trautvetteri*), կեչի լիտվինովի (*Betula litwinowii*) և վայրի պտղատուներ: 1 հա-ի հաշվով անհրաժեշտ սերմնաբուսականների քանակը՝ 3125 հատ, տարիքը՝ 2 տարեկան: Միջբուսային հեռավորությունը՝ 0,8 մետր, շարքերի միջև հեռավորությունը՝ 4 մետր:

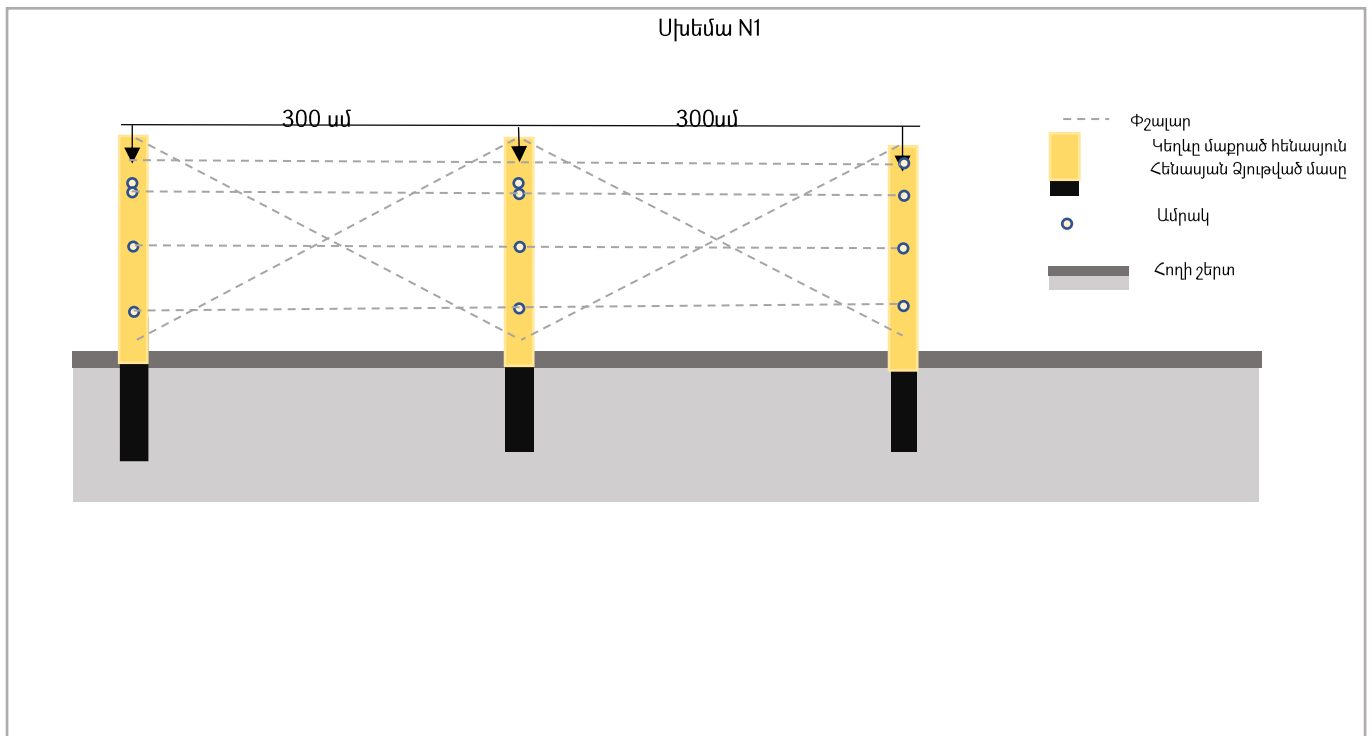
Անտառմշակույթի հիմնադրումից հետո 75%-ից ցածր կաշոդականության և պահպանվածության պարագայում հաջորդ տարիների ընթացքում իրականացնել անտառմշակույթների լրացման աշխատանքներ, սերմնաբուսականների քանակը հաշվարկել ելնելով պահպանվածության տոկոսից՝ պահպանելով տնկման սխեման:

Անտառմշակույթների նկատմամբ նախատեսվող խնամքի աշխատանքները՝ ագրոտեխնիկական խնամք՝ խրամատներում բնաբաժակների քաղիան և փխրեցում, ինչպես նաև խնամք խոտհունձի միջոցով: Անտառագիտական հասկացողությամբ անտառմշակույթները բավարար կաշոդականություն, աճ և պահպանվածություն ապահովում են հիմնման տարում և հաջորդող 4-5 տարիներին պարբերական խնամքի դեպքում: Հիմնադրված անտառմշակույթներում նախատեսվում է իրականացնել խնամքի և խոտհունձի աշխատանքներ 10 անգամ, ընդ որում հիմնման տարվան հաջորդող 2027 թվականին կատարվում է ագրոտեխնիկական խնամք 3 անգամ, խոտհունձ 1 անգամ: 2-

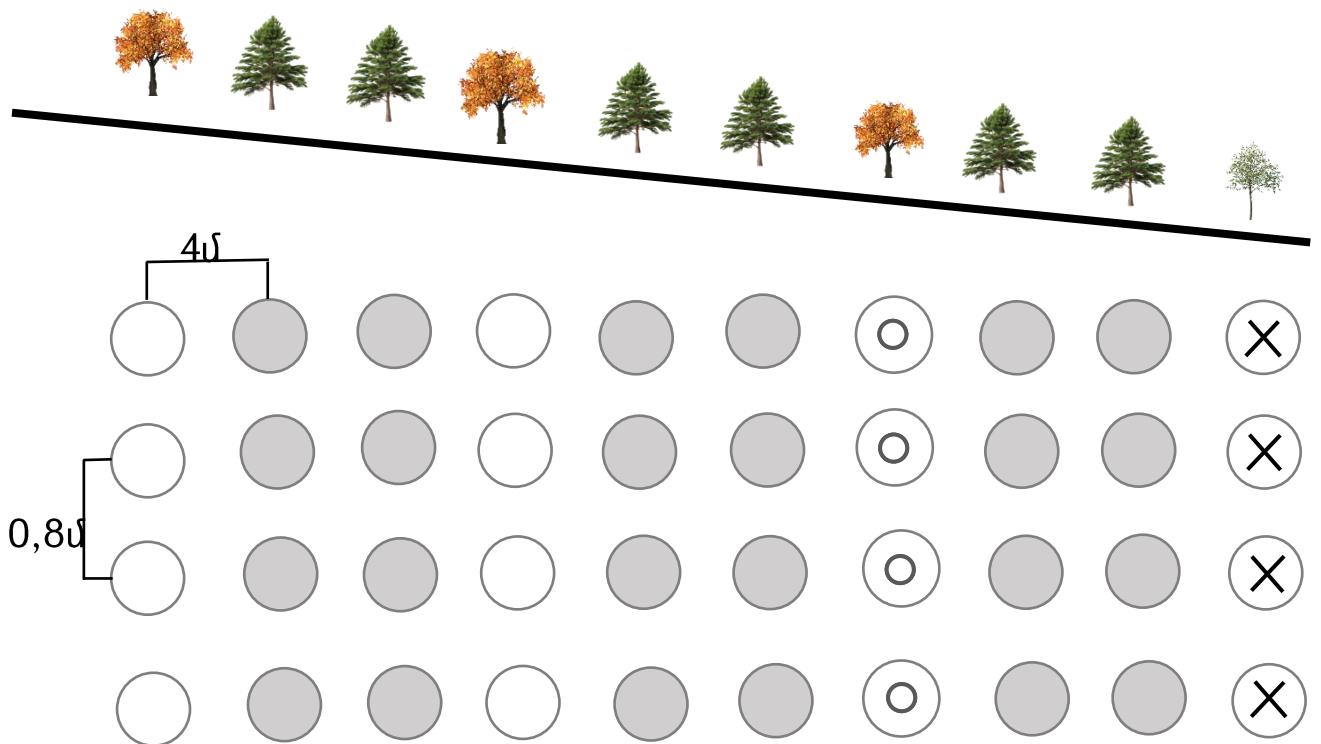
րդ տարում 2028 թվականին՝ ագրոտեխնիկական խնամք 2 անգամ, խոտհունձ 1 անգամ, 3-րդ տարում 2029 թվականին՝ ագրոտեխնիկական խնամք 1 անգամ և խոտհունձ 1 անգամ, 4-րդ տարում 2030 թվականին՝ խոտհունձ 1 անգամ: Ագրոտեխնիկական խնամքի աշխատանքները իրականացվելու են ապրիլ-հուլիս ամիսներին, խոտհունձը մայիս-սեպտեմբեր ամիսներին:

Ցանկապատի պատրաստումը նախատեսվում է մետաղյա փշալարով և 1,8 մետր բարձրության փայտե հենասյուներով, որոնք պետք է լինեն կեղևահանված, հիմքային մասը մինչև 60 սմ բարձրությամբ մշակված ձյութով կամ բիտումային մաստիկայով՝ 1 կմ-ի հաշվով 333 հատ: Անհրաժեշտ ցանկապատի երկարությունը 3550 գծմ (Սխեմա N1):

Ցանկապատի սխեմա

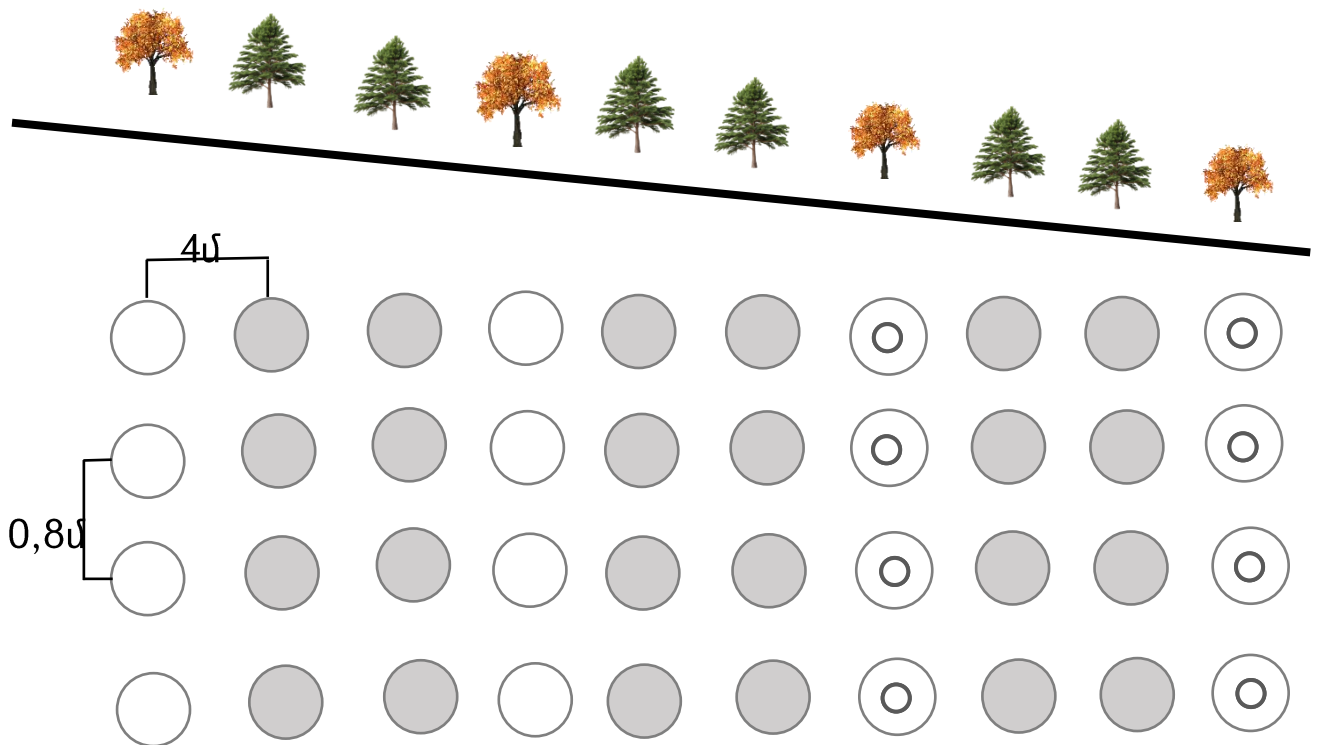
**«Վանաձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի Սպիտակի անտառպետության
1-րդ քառակուսու 26,27-րդ հատվածների տնկման սխեմա (19,7հա)
1հա 3125 հատ**

Պայմանական նշաններ

- Սոճի սովորական 1875 հատ (36938 հատ)
- Հացենի սովորական 625 հատ (12312 հատ)
- Կեչի լիտվինովի 312 հատ (6146 հատ)
- Վայրի պտղատու 312 հատ (6146 հատ)

**«Վանաձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի Սպիտակի անտառպետության
15-րդ քառակուսի 11-րդ հատվածի տնկման սխեմա (10,3)
1հա 3125 հատ**

Պայմանական նշաններ

- Սոճի սովորական 1562 հատ (16089 հատ)
- Թխկի բարձրլեռնային 625 հատ (6437 հատ)
- Վայրի պտղատու 625 հատ (6437 հատ)

Քարտեզ

«Վանաձորի անտառնտեսություն» մասնաճյուղի, Սպիտակի անտառապետության
15 քառակուսի 11-րդ տեղամաս (10,3) հա

«Վանաձորի անտառնտեսություն» մասնաճյուղի, Սպիտակի անտառապետության 1
քառակուսի 26,27-րդ տեղամասեր (19,7)

